

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Secvnda Controversia. An nomine verbi diuini importetur respectus ad
creaturam ratione proprietatis personalis vel ratione naturæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

autem actus res existant, rebus quidem ipsis efficiendi nouitatem adiungit: at diuinæ cognitioni nulla fit perfectionis accessio, quæ res omnes secundum omnem earum conditionem & modum illis per se, vt cognoscibiles sunt, conuenientem attingit. Non enim maior aut diuersa per se & formaliter est rei existentis in actu exercito cognoscibilitas aut actualitas, quàm sit eiusdem actualitas & cognoscibilitas vt existentis in actu signato, sed eadem omnino. Nam additum exercitium etiam ipsum in actu signato supponitur cognitum secundum omnem rationem & modum suæ actualitatis. Igitur actu existere merè per accidens se habet ad perfectè cognosci, præsertim ab eo intellectu, cuius cognitio non pendet à rebus: sed è contra res per eius cognitionem producuntur.

Cont. 5. cōcl.
obi.

CONTRA quintam conclus. argum. Ferrar. Apud S. Th. verbum ponitur in intellectu ad hoc vt intellectus in rem intellectam feratur; ergo non est prius ipsum intelligere, vt ad rem intellectam terminatur, quàm sit verbi productio. Probatur antecedens, quia per verbum fit res intellecta in actu completo, quantum ad esse intelligibile & obiectum. Conseq. verò probatur, quia alioquin nulla esset necessitas ponendi verbum propter intellectiōem, sed è contrariò prius oportet intelligere actum intelligendi producere verbum, quàm terminari ad rem intellectam vt in se est, tanquam vltimate terminans intellectiōem. Resp. anteced. verum esse de verbo creato, non autem de verbo increato personaliter dicto, quod à Patre producit: non propter intelligendi necessitatem, sed propter infinitam naturæ diuinæ fecunditatem. Videnda sunt quæ supra diximus q. 27. a. 1. de ordine verbi & intelligere.

Galatio.

CONTRA reliquas concl. militat diuersa argumenta respectiue ex supradictis, nec alia vidi à quoquam fortiora produci.

SECUNDA CONTROVERSA.

An nomine verbi diuini importetur respectus ad creaturam ratione proprietatis personalis vel ratione naturæ?

Sententia
Dilectum.

REFERT Capr. in 1. dist. 21. q. 2. a. 2. contra 3. concl. opinionem Aur. dicentis verbum importare respectum ad creaturas ratione suæ proprietatis personalis.

Scotus in 1. dist. 27. q. 3. & quol. q. 8. a. 3. cuius sententiam refert & sequitur Rada controu. 12. a. 3. tria dicit. Primum: Nullus respectus ad creaturas potest per se includi in proprietate constitutiva verbi. Secundum: Si nomine verbi importaretur primò respectus realis ad Patrem dicentem & respectus ad creaturam dictam, non significaret aliquid per se vnum. Tertium: Nomen verbum primò & per se ac formaliter importat respectum ad Patrem dicentem: connotat tamen respectum ad creaturam declarantis ad declaratum.

Vasq. hic dist. 14. c. 2. ait relationem ad creaturas verbo conuenire, non ratione solius essentiae, neque ratione solius proprietatis, sed ratione vtriusque simul.

D. Tho. in 1. dist. 27. q. 2. a. 3. videtur affirmare verbum non semper dicere respectum ad creaturas. Hic verò ad primum docet in nomine verbi importari respectum ad creaturas, non quoad relationem personalem sed quo ad essentiam in eius significatione clausam. Quam sententiam se-

quantur communiter expositores Thomista per hoc a.

AD Cuius euidentiam sciendum est primò ex D. Tho. in 1. dist. 27. q. 2. a. 3. diuinam essentiam & Deum ipsum esse in se rem quandam, & esse similitudinem siue speciem rerum, omnium repræsentatiuam, ac proinde diuinum intellectum posse dupliciter diuinam essentiam contemplari: Vno modo absolute quatenus res quædam est: Alio modo quatenus similitudo est rerum omnium siue species vniuersa repræsentans. Et quâvis hic vnus interueniat diuinæ mentis actus simplicissimus: in duplicem tamen prædictum modum siue rationem nostrā conceptione distinguitur. Cum itaque diuinum verbum ex intellectu Patris media intellectuione procedat, cōcipitur & ipsum à nobis dupliciter, vt ait S. D. Vno modo prout consequitur actum intellectus diuini quatenus absolute seipsum intuetur: & sic verbum absolute dicitur in diuinis sine respectu ad creaturam, siue essentialiter siue personaliter dicatur: Alio modo concipitur à nobis verbum Dei prout consequitur intuitum diuini intellectus, quatenus conuertitur supra se, prout est similitudo omnium rerum & exemplar: & hoc modo intelligitur in verbo respectus ad creaturas duplex, scilicet expressiui & operatiui, vt explicatur in textu præsentis art.

Resolutio
Verbum di-
uinum secū-
dum propriā
sui rationē
cōcipit sum-
mam, non ta-
men ex pro-
prietate per
se aliā dicit-
ur ad creatu-
ras.

Vt autem dictorum hic & in 1. appareat consonantia, distinguendum est cum Sylu. super hoc a. & Ferrar. in 4. cont. gent. c. 13. posse nos de nomine verbi diuini loqui dupliciter. Vno modo quoad integrum siue perfectum & totale eius significatum; & hoc modo vtramque prædictam considerationem complectitur, & consequenter importat respectum ad creaturas, vt hic affirmat S. D. Alio modo quoad partialem rationem siue acceptionem significati ipsius verbi, quatenus si per actum intellectus diuini procedit secundum eam rationem, qua suam essentiam præcisè contemplatur & seipsum dicit: & hoc modo nullum respectum dicit ad creaturas, vt in 1. sent. dicitur, sicut etiam nomen diuinæ scientiæ secundum suum totale significatum respectum connotat ad creaturas; quia Deus sua scientia seipsum cognoscit & creaturas. At secundum partialem eius rationem, quatenus scilicet seipsum sua scientia Deus præcisè cognoscit, nullum dicit aut connotat respectum ad creaturas. Posset secundo dici in nomine verbi diuini nullum importari primò & per se respectum ad creaturas, sed secundariò tantum siue consequenter & quasi per accidens, vt affirmat S. Tho. de verit. q. 4. a. 5. vt inferius ostendemus.

Concilium
dicta D. Th.

Secundò obseruandum est cum Cai. aliud esse dicere verbum secundum propriam rationem refertur ad creaturas: & verbum ex proprietate personali refertur ad creaturas. Nam prima propositio vera est: quia verbum in propria sua ratione claudit non solum relationem personalem, qua refertur ad Patrem dicentem, sed etiam essentialem cognitionem, ex qua habet vt refertur ad omnia, quæ verbo sunt dicta & expressa, & per verbum sunt facienda. Procedit enim in Deo verbum vt expressa similitudo & exemplar eorum omnium, quæ per suam scientiam Deus intelligit: & consequenter necesse est, vt relatione rationis intelligatur à nobis referri ad creaturas, vt verbo dictas & exemplatas; hoc autem ratio ad verbo conuenit ex vi suæ processionis: Atque inde quauis scientia & cognitio & relatio consequens sint omnibus diuinis personis communia: habere tamen in se notitiam per modum expressiui.

Cui eadem
ratio ad
creaturas
non conue-
nit. Pater
et Spiritus

pressionis & exemplaris rerum creandarum soli A verbo conuenit ex vi suae processionis, & consequenter etiam respectus ad creaturas sic cognitatas & exemplatas. Nam Spiritus S. cum procedat vt amor, nullam in sui ratione claudit (explicitè saltem) notitiam aut relationem ad creaturas vt notat, ex vi suae processionis. Neque Pater à nobis concipitur vt habens ordinem ad creaturas, vt cognitatas representatas & exemplatas: quamuis Pater & Spiritus S. secundum rem intrinsecè claudant essentiam absolute perfectam: & consequenter ad creaturas relata, prout est earum species, notitia & exemplar. Refertur igitur verbum secundum propriam rationem ad creaturas: quamuis, vt ostendimus, ratio referendi non sit proprietas personalis, sed inclusa notitia modo iam dicto.

Valg. dicta ad bonu seu sum rediuntur. & cor viginti.

Quod etiam, vt arbitror, voluit affirmare Valsquez dicens relationem verbi ad creaturas, neque ratione solius essentiae, neque ratione solius proprietatis, sed ratione vtriusque; simul ipsi verbo conuenire; quia verbum praeter relationem, quae est proprietas, includit essentiam & essentialem notitiam, quae continet rationem manifestantis: & vt determinata est proprietate producti, est fundamentum dictae relationis: quamuis ea loquendi forma minus congrua videatur: Nam etsi relatio siue proprietas verbi constituitur cum tali modo procedendi necessaria sit tanquam conditio, vt verbum singulariter dicatur referri ad creaturas: rectè tamen illius relationis ratio dici non potest proprietas relatiua; quia ratio relationis ad creaturas idè omnino est, quod eius fundamentum. Esse verò fundamentum talis relationis nullo modo congruit relatiuae proprietati aut cuiusque relationi; hæc enim relatio verbi ad creaturas pertinet ad tertium modum ex tribus distinctis ab Aristotele in 5. metaphys. in cap. de ad aliquid; cuius fundamentum in eo, quod ratione refertur, est ipsius relati perfectio, quae formaliter loquendo non potest esse relatio; & in re proposita relatio verbi ad creaturas est manifestantis ad expressa siue manifestata & exemplaris ad exemplata. Igitur proprium huius relationis fundamentum est ratio manifestatiui & exemplaris: quae non ratione proprietatis relatiuae, sed essentiae verbo conueniunt. Non enim continet verbum eminenter creaturas ratione suae proprietatis personalis, vt propter eam sit earum representatiuum & exemplar, aut etiam earum habeat cognitionem: sed ratione essentiae, cui ex infinita perfectione conuenit eminenter continere vniuersa; ac proinde representare, intelligere & operari. Et ex his patet perspicuè falsitas opinionis Aureoli superius relatae.

Respectus ad creaturam verbo conuenit secundario, & quasi per accidens.

Quomodo verò talis respectus verbo conueniat: an scilicet per se an potius per accidens, distinctis verbis explicat S. D. de verit. q. 4. a. 5. sic dicens: Refertur tamen verbum ad creaturam ex consequenti, & quasi per accidens: nam verbum ad id, quod per verbum dicitur, potest dici dupliciter: Primo secundum conuertentiam nominis, & sic dicitur ad dictum. Secundo ad rem cui conuenit ratio dicti. Et quia Pater principaliter dicit se generando verbum suum, & ex consequenti creaturas: idè principaliter, & quasi per se verbum refertur ad Patrem, sed ex consequenti, & quasi per accidens refertur ad creaturam: accidit enim verbo, vt per ipsum creatura dicatur. Hæc ibi. Quorum verborum sensus est: verbum ad duo posse comparari. Primum est id quod per se primo verbo dicitur: & hoc est essentia Patris, prout seipsam & omnia representat: & ad hoc

per se primò representatum habet verbum relationem per se, quod est per se referri ad essentiam, vt per se dictum & primò representatum, & prout est ratio cetera dicendi & representandi. Secundum est res, cui applicatur ratio dicti quasi extrinsecè: hæc autem est creatura quae non in seipsa cognoscitur & dicitur immediatè, sed mediante per se primo cognito & dicto, quod est essentia Dei.

Sed ex dictis A. D. verbis magnum exurgit *Obiectio* argumentum aduersus ea, quae diximus in precedente controuersia. Nam si verbo accidit, vt per ipsum dicantur creaturae, & quasi per accidens refertur ad creaturas. Igitur non per se conuenit verbo, vt procedat ex obiectiua cognitione creaturarum: igitur ablata siue præcisa cognitione creaturarum à Deo, non sequitur per locum intrinsecum non esse verbum. Cuius oppositum contra Scotum & alios supra definiuimus. *Solutio.* Facilis tamen est argumenti solutio ex distinctione superius explicata. Nam verbo secundum partialem eius rationem, prout scilicet ex ea præcise Patris notitia procedit, quae seipsum & suam essentiam, vt res quaedam est, intuetur, accidit respectus ad creaturas: & eadem ratione per accidens est, quod à notitia creaturarum procedat. At eidem verbo secundum rationem eius integram considerato per se conuenit respectus ad creaturas, & multò magis earum representatio, & vt ex earum cognitione procedat; adeo vt ea præcisa per locum intrinsecum tollatur verbum, quod de sui ratione procedit ex comprehensiuâ, & infinita Dei cognitione: quam in precedente controuersia probauimus esse non posse sine notitia creaturarum à Deo producibilem.

PRIMA CONCL. Verbum secundum propriam rationem dicit respectum ad creaturas. *Conclusio deducitur, & probatur.*

SECUNDA CONCL. Verbum ex sola essentia, aut ex sola proprietate personali non dicit respectum ad creaturas. *Idem.*

TERTIA CONCL. Verbo non conuenit relatio ad creaturas ratione essentiae simul & proprietatis suae relatiuae. *Idem.*

VLTIMA CONCL. Verbo conuenit singulariter relatio ad creaturas ex notitia essentiali, vt ratione referendi: & ex proprietate relatiua, & modo suae processionis, tanquam ex conditione necessaria, sine qua verbo vt persona ab alijs distincta talis relatio non posset attribui. *Idem.*

Argumenta, & Solutiones.

CONTRA secundam concl. quo ad priorem partem argumentantur Scotista. Respectus verbi diuini ad creaturas, est respectus manifestantis ad res manifestatas: Sed manifestare creaturas conuenit cuilibet personae ratione essentiae; Ergo etiam verbo conuenit ratione essentiae. Resp. hoc argumento probari rationem relationis esse essentiam. Sed vt talis manifestatio verbo singulariter attribuatur, id est prout distinguitur ab alijs personis, necessaria est eius relatio, & modus emanationis, vt conditio. Secundo dico, alijs personis non conuenire manifestare creaturas, prout proprijs nominibus significantur, puta Patris vel Spiritus S. *Solutio.*

Contra secundam partem sunt argumenta Aureoli apud Capr. quae vnico verbo soluit Cai. ex præmissa distinctione duarum propositionum. Vel dic cum Capreolo quod verbum in sui ratione importat cognitionem, quam non impor-

Q 2

bat

rat Patet, nec Spiritus S. est enim verbum sapien-
tia genita.

CONTRA tertiam est argumentum Vasq.
quo probantur prima & vitima nostra conclu-
sio.

TERTIA CONTROVERSIA.

An verbum in diuinis significet primò & formaliter
relationem ad dicentem, an aliquid absolutum?

Sententia
Expositior.

VARIA dicta D. Tho. occasionem præbuere
Thomistis, ipsum in oppositas sententias ex
eius verbis contraria sonantibus collectas distra-
hendi. Nam Caiet. hic affirmat D. Tho. in respons.
ad 4. per ea verba: *Nomen verbi principaliter im-
positum est ad significandam relationem ad dicentem*,
retractare quod dixerat in questionibus de veri-
tate, quæst. 4. artic. 5. nimirum, quod verbi
nomen principaliter significat absolutum.
Eandem sententiam sequuntur Vasquez & Ri-
pa.

Zumellus *disputatione secunda* duo dicit. Pri-
mum. Verbum in creaturis, & verbum vt sic, non
significat primò & formaliter relationem, sed
quid absolutum. Secundum verbum vt sic, licet
ex modo significandi non dicat relationem, ta-
men materialiter & in re significata dicit rela-
tionem, vt etiam supra diximus de persona.

Capreol. in 1. dist. 27. q. 2. & Ferrar. in 4. contra
gentes, c. 13. existimant de mente D. Tho. verbum
dicere primò & formaliter absolutum, & con-
notare relationem: & hoc satis esse vt sit verè no-
men personale.

Suarez lib. 9. de mysterio Trinitatis, cap. 3. ait pri-
mò, parum referre sentire, quod respectus ad pro-
ducentem pertineat ad formale significatum
vel ad connotatum; nam quodlibet (inquit) ho-
rum sufficit, vt verbum tantum personaliter di-
catur. Secundò. Considerato vsu vocis videri sal-
tem includere in suo formali significato habitu-
dinem seu denominationem originis, sicut geni-
tum vel prolatum; quo dicto satis apertè senten-
tiam approbat Cai. cum idem sit relatio realis ad
dicentem, quod habitudo originis prolatis ad
proferentem.

CERTVM est in primis, verbum prout in Deo
dicitur, includere relationem realem ad di-
centem; alioquin non esset nomen personale &
filio proprium: vt in duobus articulis precedentibus
dehniuit S. D. Sed controuersia est de modo,
quo nomine verbi significatur, aut impor-
tatur relatio: an scilicet primò formaliter aut
materialiter, vel secundario & connotatiue tan-
tum.

Videtur autem inter hæc opinantium dissi-
dia veritas indaganda ex propria ratione verbi,
quam Thomistæ communiter cum A. D. confi-
tentur. Est igitur verbum formaliter & in com-
muni loquendo, species expressa, conceptio in-
tellectus, intellectum ad intra, intentio intelle-
cta, ac per se primò intellectum, vt terminus in-
tellectionis intrinsecus, & ratio intelligendi rem
per ipsum expressam & intelligenti manifestatam. I-
gitur ratio verbi propriè dicti, vt in a. præc. nota-
uimus ex D. Th. quatuor exigit: primum, vt sit
aliquid expressum à notitia mentis: secundum,
vt dicat relationem originis ad dicentem: ter-
tium est, vt sit manifestatum rei intellectæ:
quartum, vt sit obiectum siue intellectum ad in-
tra. Quod autem horum primò & formaliter si-
gnificetur nomine verbi non planè constat. Ra-

Ratio verbi

tio tñ verbi per hoc formaliter & primò videtur
exprimi, quòd nuncupatur intentio intellectæ,
conceptio & per se primò intellectum, quo res
manifestata cognoscitur; qua loquendi forma
nulla significatur ad dicentem relatio. Nam
quamuis eam in sui propria ratione verbum di-
uinum, vt sui constitutum claudat intrin-
secè: verbum tamen creatum quod primò nobis
innotescit, et si necessariò procedat à dicente, eo
tamen originis respectu non constituitur in esse
verbi, sed per differentiam quandam absolu-
tam, qua constituitur in hoc quod est esse per se
primò intellectum: cuius ratio cōcipitur vt dua-
rum aut etiam vt trium relationum fundamen-
tum: Nam intelligitur primò vt intellectionis
terminus & complementum: ac proinde vt ha-
bens respectum, & ad intellectionem vt termi-
nus ad viam, & ad intelligentem vt productum
ad producentem. Deinde quia per se primò in-
tellectum est, quo res manifestata cognoscitur,
consequitur in verbo creato realis respectus ad
rem in verbo cognitam; ad eam enim manife-
standam est instituta per se primò creati verbi
natura. Et quemadmodum licet imago sit ab
artifice producta: ratio tamen eius nominis
propria ac per se primò significata non est rela-
tio passiue productionis ad artificem, sed figu-
ra fundans & connotans relationem ad exem-
plar; ita ratio nomine verbi significata nō est re-
latio originis ad dicentem, quamuis ab eo pro-
cedat. Quod idem apparet de verbo vocali, quod
non significat principaliter relationem ad di-
centem, sed vocem ipsam quatenus manife-
stat interiorem mentis intelligentiam. Quam-
obrem accipiendum est hoc nomen verbum,
non vt nomen concretum, sed vt abstractum si-
gnificans formam ad intellectionis perfectionem
maximè pertinentem: quæ forma in intellectu
creato absoluta est, fundans & connotans re-
lationes iā ante dictas. Cum itaque nomen verbi
ex intellectus nostri conceptione prius nota
translatum fuerit ad verbum personaliter in
Deo significandum: idem vtrouque formaliter
debit significatum habere; quamuis necesse
sit, ob infinitam rationis vtriusque distan-
tiam, quoad materiale significationem inter-
cedere differentiam. Verbum igitur tam in
Deo quam in nobis conceptionem significat
intellectus. Sed quia conceptio diuina relatione
constituitur, & eadem à concipiente distingui-
tur; idcirco nomen verbi de Deo dictum relatio-
nem significat materialiter: in nobis autem
qualitatem formaliter & materialiter significat
absolutam prout est relationis connotatae funda-
mentum. Nam vt hic aduertit Zumellus, ver-
bum diuinum ex vi suæ significationis nihil al-
liud significat quàm conceptionem subsisten-
tem per intellectum productam: in qua signifi-
catione nulla explicatur relatio diuini verbi cō-
stitutiuæ. Quapropter si verbum in Deo per
differentiam aut modum absolutum in suo
esse personali constitueretur, nomen adhuc ver-
bi nostro & Angelico verbo commune retine-
ret; nomen autem filij relationem formaliter ex-
primit. Conueniunt igitur hæc duo nomina
verbum, & filius in eo, quod eandem perso-
nam significant: differunt autem, quòd nomen
filij relationem exprimit, sed nomen verbi,
quamuis relationem implicet materialiter, mo-
dum tamen significationis habet absolutum sal-
tem negatiue; quia scilicet non affert explici-
tè relationem. Nec obstat dictum illud Augustini
vulgatum: *Eo verbum, quo filius*: hac enim loquendi
for-

Verbum in
Deo quia sit
significatum

Tacite obli-
solui.